

Remissyttrande

Socialdepartementet
Alica Selmanovic
103 33 Stockholm

S2020/09963

Promemorian *Särskilda begränsningar för att förhindra spridningen av sjukdomen covid-19*

Företagarna har beretts möjlighet att avge remissyttrande om den angivna promemorian. Här följer våra synpunkter.

Förslagets innehåll i korthet

I promemorian föreslås en ny förordning med begränsningar för allmänna sammankomster och offentliga tillställningar, gym- och sportanläggningar, badhus, handelsplatser och platser för privata sammankomster med syfte att minska smittspridningsrisk. Begränsningar handlar om bland annat antalet tillåtna deltagare eller besökare. Folkhälsomyndigheten föreslås ges möjligheter att meddela ytterligare föreskrifter inom området.

Förordningen har den föreslagna covid-19-lagen som legal grund och föreslås träda i kraft samma datum som lagen, den 10 januari 2021, och upphöra att gälla samtidigt, vid utgången av september 2021.

Vissa förändringar föreslås också i förordningen om tillfällig stängning av vissa handelsplatser. Gallerior och varuhus ska tillfälligt kunna hållas stängda för allmänheten, med vissa undantag.

Företagarnas inställning

Företagarna har i grunden samma inställning som kommer till uttryck i vårt remissyttrande över lagrådsremissen om covid-19-lag (2020-12-23).¹

Att förhindra ytterligare spridning av covid-19 är av stor vikt i ett läge där sjukvården inte har kapacitet att hantera fler inskrivna fall av covid-19. Begränsande åtgärder, i synnerhet sådana som inskränker grundläggande fri- och rättigheter, måste för att vara legitima och godtagbara grundas i en koppling till en faktisk risk för sådan smittspridning som sjukvården med nuvarande resurser inte klarar att hantera.

Detta förslag har enligt Företagarna så pass stora brister att det inte bör leda till lagstiftning.

¹ Företagarnas remissyttrande över promemorian Covid-19-lag: <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/remisser/2020/remissyttrande-over-promemorian-covid-19-lag/>

Det bör påpekas att remisstiden för promemorian är upprörande kort – endast sex dagar, därtill över nyårshelgen. Inget konkret skäl till den korta beredningstiden anges i promemorian. Med tanke på den aviserade extremt korta tiden för behandling i riksdagen av den föreslagna covid-19-lagen, ställer Företagarna oss frågande till hur en kvalitativ bedömning av remissinstansernas synpunkter ska hinna göras för att kunna beaktas i arbetet med att ta fram en proposition. Smittspridningsläget avseende covid-19 berättigar enligt vår mening inte att beredningsprocessen forceras, i synnerhet inte för lagstiftningsförslag med långtgående inskränkningar i grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Ingen egentlig empirisk grund om faktisk smittspridning ges i promemorian för avvägningarna av vilka verksamheter som innefattas respektive vilka åtgärder som ska anses godtagbara utifrån en avvägning mellan riskminskning och skada. Enstaka mediala rapporter om till exempel trängsel återges anekdotiskt. Givet de föreslagna begränsningarnas omfattning och potentiellt långtgående effekter för enskilda, måste högre krav ställas på konkreta orsakssamband mellan en specifik verksamhet och smittspridning.

Det konstateras i promemorian att de föreslagna begränsningarna utgör ingrepp i det grundlagsskyddade egendomsskyddet och näringsfriheten, men att skydd för liv och hälsa är ett sådant allmänintresse som motiverar dylika ingrepp. Det innebär enligt Företagarnas mening emellertid inte att vilka åtgärder som helst kan anses vara proportionerliga, så länge de motiveras med skydd för liv och hälsa. En mer nyanserad avvägning behöver göras för varje begränsande åtgärd. Grund för sådana avvägningar läggs dock inte i promemorian.

Förslaget dras i centrala delar med påtagliga brister på förutsebarhet och rättssäkerhet. I exempelvis avsnitt 3.4 uttrycks det: ”Det är alltså viktigt att noggrant följa smittskyddsläget och också löpande överväga vilka alternativa åtgärder som skulle kunna aktualiseras. Bestämmelserna kommer därför att omprövas kontinuerligt och upphävas eller ändras för att inte gälla längre eller omfatta mer än det som är nödvändigt.” Likaså finns uppenbara gränsdragningsproblem. Exempelvis ska i de privata sammankomster som ska kunna begränsas dopfester räknas med, men inte dopceremonier.

Om en galleria anmodas att stänga igen utifrån regelverket, ska från detta undantas verksamheter ”som bedöms vara nödvändiga att hålla öppna för allmänheten” (avsnitt 4). Vad som avses med särskilt samhällsviktig verksamhet ”får avgöras i det enskilda fallet”. Även om viss vägledning i denna bedömning kan hämtas från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), öppnar detta för en betydande olikbehandling och rättssäkerhet för näringsidkare. Denna effekt förstärks av att verksamheter i en galleria ska tillåtas hålla öppet om de har en ingång från gatan. Även om det inte uttalas i promemorian, får det tolkas som att detta undantag motiveras av att kunder till sådana verksamheter har en möjlighet att köa på gatan utanför butiken/gallerian. Hur människor väljer att formera sig på trottoaren faller emellertid utanför galleriaägarens eller butiksinnehavarens påverkansmöjlighet.

Liksom i vårt remissyttrande avseende förslaget till covid-19-lag, anser Företagarna att frågan om ekonomisk ersättning till den som genom de föreslagna reglerna tvingas stänga sin verksamhet måste klargöras innan förslaget kan omsättas i lagstiftning. Inga förslag finns i den föreliggande promemorian på detta område, och konsekvensanalysen är renons på bedömningar av de ekonomiska effekterna för drabbade företagare.

De stödsystem som regeringen och riksdagen har inrättat kan inte fungera som kompensation när en verksamhet stängs ned helt. Stöd för lönekostnader vid korttidspermittering ger inte full kompensation till arbetsgivaren och det är i nuläget mycket oklart hur detta stödsystem kommer att fungera under 2021. Omställningsstödet, som baseras på omsättningsbortfall och kompenserar för fasta kostnader, är även det under

bearbetning och de enda uppgifterna som finns offentligt om hur det ska fungera under 2021 avser januari-februari. Därtill utbetalas godkänt omställningsstöd först flera månader i efterhand, och ansökningsförfarandet ställer ett antal ingående krav på det sökande företaget.

Ingenstans i promemorian berörs centrala frågor som hur en ägare till en galleria eller handelsplats som åläggs att hålla stängt ska hantera betalning till anställda och hyresvärd, vilken rätt ägaren har att tillfälligt säga upp avtal med till exempel renhållnings-, bevaknings- och underhållsentreprenörer med hänvisning till förordningen eller myndighetsföreskrifter, hur leverantörer till berörda butiker ska kompenseras, med mera.

Mot bakgrund av ovanstående anser Företagarna att den föreliggande promemorian inte kan läggas till grund för lagstiftning.

Pontus Lindström
Näringspolitisk expert
Företagarna

Fredrik Östbom
Samhällspolitisk chef
Företagarna